

Anna Zajic

O przekazywaniu pasji

„Ideałów nie można nauczyć, można nimi jedynie zarazić” (P. Pellegrino)

Spis treści:

1. Klub Mediatora
2. Klub Miłośników Zabytków, Klub Fotograficzny
3. Międzypowiatowy Konkurs Historyczny „Czy znasz historię Częstochowy i regionu częstochowskiego”

W wielu szkołach jest bogata oferta zajęć pozalekcyjnych. Są wśród nich zajęcia wyrównawcze, koła zainteresowań i różne inne propozycje, które mają zachęcić młodzież do rozwoju. W szkole nade wszystko się kształci. Wiedza przekazywana dzieciom i rozliczanie z tego nauczycieli – to też realia dzisiejszej szkoły. Niemało trudu i wysiłku wymaga przedstawienie takich ofert, które byłyby na tyle atrakcyjne, aby zachęcić uczniów do uczestnictwa w dodatkowych zajęciach i jednocześnie przynosiły konkretne korzyści. Wielu nauczycieli podejmuje działania mające na celu przekazanie dzieciom i młodzieży czegoś więcej niż wiadomości wymagane przez podstawę programową.

Inicjatywy, które narodziły się w naszej szkole wynikają z zaangażowania się nauczycieli nie tylko w dydaktykę ale również z „zarażania” młodzieży pasjami, które najpierw wśród nich budzą zdziwienie, później zaczynają intrygować, wreszcie na tyle przekonują, że młodzież chętnie przychodzi na spotkania. Często zaspokajają one naturalną ciekawość świata. Przedstawiam zaledwie kilka propozycji zajęć, które cieszą się powodzeniem wśród uczniów:

1. Klub Mediatora - prowadzi Anna Zajic
2. Klub Miłośników Zabytków i Klub Fotograficzny – prowadzą Anna Gawrońska i Anna Kusak
3. Międzypowiatowy Konkurs Historyczny „Czy znasz historię Częstochowy i regionu częstochowskiego” – inicjator i pomysłodawca, a także przewodniczący Komisji – Jacek Jędryka.

1. Klub Mediatora

„Chłopcy pobili się na długiej przerwie, porozmawiaj z nimi”- słyszę od koleżanki pełniącej dyżur na szkolnym korytarzu. „ Proszę pani! Ona opowiedziała Kasi, że ja naopowiadałam na nią różnych rzeczy. Kasia się teraz do mnie nie odzywa a to moja najlepsza przyjaciółka. Więc ja porozmawiałam z kilkoma osobami i zaczęliśmy na nią po szkole” - mówi uczennica.

„Stałem sobie na przerwie a ten dziwnie się patrzy, głupio się śmieje i coś pokazuje w moją stronę. Sam się prosił” – to relacja ucznia.

Od kilku lat istnieje w naszej szkole **Klub Mediatora**. Wcześniej były spotkania Młodzieżowej Akademii Życia i Klubu Młodzieżowych Liderów. Cel był zawsze ten sam: zwrócenie się do młodzieży z propozycją zajęć psychoedukacyjnych pomagających im w rozwoju, poznawaniu

siebie, poprawy relacji z innymi itp. Poprzez zbieranie doświadczeń pracy warsztatowej z młodzieżą doszliśmy do aktualnej propozycji jaką jest właśnie Klub Mediatora.

Szkoła to miejsce, w którym młodzi ludzie spędzają dużo czasu. Oprócz zdobywania wiedzy nawiązują i kształtują relacje z rówieśnikami, uczą się współpracy a także rozwiązywania szeregu problemów zarówno z kolegami i koleżankami jak i z dorosłymi. To prawdziwa szkoła życia dająca możliwość nauczenia się dbania o siebie i innych w szerszym kontekście społecznym. Okres „nastu” lat to czas, w którym relacje z rówieśnikami nabierają szczególnego znaczenia a chęć posiadania przyjaciół jest bardzo silna. Bywa na tyle mocna, że młodzi ludzie gotowi są wiele zrobić, aby należeć do wybranej przez siebie grupy.

O ile uczniowie potrafią poruszać się w świecie ocenianej wiedzy i korzystać z lekcji przedmiotowych o tyle trudniej im zobaczyć pożytek płynący z zajęć, z których nie ma ocen a efekty nauki nie są szybko widoczne. W zachęcaniu młodzieży do udziału w **Klubie Mediatora** pomocny był argument, że tego typu wiedza i umiejętności przydadzą im się w każdych okolicznościach – w domu, w klasie i w szkole, do której zechcą uczęszczać po zakończeniu gimnazjum a ocenę wystawią sobie sami.

Młodzież gimnazjalna, będąca w okresie burzliwych przemian, doświadcza konfliktów zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych. Może to powodować różnego typu nieporozumienia, kłótnie i konflikty również z przejawami agresji słownej czy fizycznej. Niestety bardzo często młodzi ludzie rozwiązują swoje problemy poprzez zachowania agresywne. Dochodzi czasem do trudnych sytuacji pomówień, plotek, wzajemnego oskarżania czy bójek. Narasta obustronna niechęć i nakręca się spirala negatywnych zachowań. Zwiększa się też ilość osób zaangażowanych w konflikt. Czasem trudno już dociec o co poszło, bo ważniejsze jest aby druga strona dostała za swoje. Jest też i inna postawa uczniów: uleganie, dostosowywanie się, unikanie. Uczniowie stosujący tę strategię rzadko się skarżą, nie robią wokół siebie szumu ale płacą poważne koszty zdrowotne i społeczne.

Spotkania w **Klubie Mediatora** mają za zadanie pokazać młodzieży, że konflikty można rozwiązywać w taki sposób, aby nie skrzywdzić siebie ani drugiej osoby. Zwróciliśmy uwagę, że zarówno dorośli jak i młodzież boją się konfliktów, budzą one negatywne skojarzenia.

Jednym z narzędzi wykorzystywanych do konstruktywnego rozwiązywania konfliktów oraz spornych sytuacji jest mediacja. Polega ona na dobrowolnym porozumieniu się uczniów będących w konflikcie w obecności osoby trzeciej – mediatora, zaakceptowanego przez uczniów, neutralnego oraz bezstronnego. Zgodnie z tezą, że mediacja ma zapobiegać przemocy, a nie kłótniom stwarza się przestrzeń do wymiany poglądów, przedstawienia swojego zdania, na temat określonego zdarzenia a także ujawnienia uczuć towarzyszących danej sytuacji. Dzięki temu rodzi się refleksja na temat przyczyn konfliktu oraz skutków wyboru takiego a nie innego sposobu jego rozwiązania.

Mediacja pozwala na to, by jej uczestnicy mieli bezpośredni wpływ na rozwiązanie konfliktu, na podejmowanie decyzji o formie zadośćuczynienia, czy też na określenie dalszych zasad postępowania; umożliwia odreagowanie emocji, redukcję lęku, a także przyjęcie odpowiedzialności za siebie. Proces dochodzenia do porozumiewania bywa łatwiejszy, gdy ktoś bezstronny jest zainteresowany „prawdziwym” rozwiązaniem problemu a nie tylko

samym faktem szybkiego pogodzenia się uczniów. Poziom emocji obniża się i uczniowie zaczynają myśleć bardziej racjonalnie. Wartością dodaną jest fakt, towarzyszenia w tym procesie rówieśnika.

Klub Mediatora zaprasza uczniów po lekcjach, najpierw na szkolenie 20 - godzinne. Później spotykamy się raz w tygodniu, aby ćwiczyć nabyte umiejętności i omawiać sytuacje konfliktowe. Niektórzy podejmują się mediowania rówieśniczego, inni jeszcze nie są gotowi. Przeszkoleni uczniowie prowadzą rówieśnicze mediacje po uprzedniej zgodzie na nie skonfliktowanych osób. Mediacja zawsze kończy się pisemnym porozumieniem i uzgodnieniem terminu spotkania kontrolnego za ok. 2 tygodnie.

Szkolenie obejmuje dwa obszary:

- umiejętności życiowe
- umiejętności mediacyjne

W programie kursu poczesne miejsce zajmują przeżywane przez człowieka uczucia i sposoby radzenia sobie szczególnie z tymi przykrymi, trudnymi. Są oczywiście tematy dotyczące komunikowania się z ludźmi, roli mediatora, faz mediacji i wagi porozumienia. Ale uczniowie przede wszystkim pracują nad sobą: poznają swoją sferę emocjonalną, nabywają wiedzę dotyczącą umiejętności ważnych w kontaktach z ludźmi i doskonala te umiejętności. Wreszcie przygotowani są do roli mediatorów w sporach rówieśniczych. Nawet jeśli nie zawsze podejmują się tego zadania to i tak szkolenie dostarcza im szeregu korzyści osobistych, które mogą być przez nich wykorzystywane zarówno w relacjach z rodzicami i nauczycielami jak i z rówieśnikami.

Z informacji zwrotnych od uczniów wynika, że ich udział w kursie na Młodzieżowego Mediatora przyczynia się m.in. do:

- pełniejszej wiedzy na swój temat;
- poprawy funkcjonowania w swoim środowisku;
- efektywniejszej komunikacji interpersonalnej;
- poznania wartości rozwiązywania konfliktów na drodze dialogu i polubownych rozstrzygnięć;
- nabycia umiejętności negocjacyjnych.

Przykład: Karolina popadała często w różnego typu konflikty. Raz, ze względu na jej impulsywny temperament, a dwa jako najstarsze dziecko w swojej rodzinie, nauczyła się reagować szybko i autorytarnie decydować za innych. Sytuacja była tak napięta, że w grę wchodziła zmiana szkoły. Widzieliśmy jak się zmienia podczas kursu. Dowiedziała się, że może domagać się traktowania z szacunkiem i sama okazywać szacunek innym. Zaczęła zwracać uwagę na uczucia, zarówno swoje jak i innych. Zmalała ilość jej konfliktów z rówieśnikami, poprawiły się jej relacje z nauczycielami, a w domu zaczęła dogadywać się z mamą i rodzeństwem. No i zrezygnowała z zamiaru zmiany szkoły. Nie jest jeszcze gotowa do prowadzenia mediacji rówieśniczych, ale deklaruje, że w najbliższej przyszłości podejmie się tej roli.

Często jeszcze w naszej szkole pokłóceni uczniowie reagują ogromnym zdziwieniem na propozycję przeprowadzenia mediacji przez rówieśników. Dowiadują się wtedy, że nie kto inny, a ich koledzy pomagają im w „złapaniu” równowagi, w poszukiwaniu wyjść z różnych, często omszałych problemów. Spotkanie staje się wtedy jakby bardziej dorosłe i skłaniające do refleksji i współpracy. Z nauczycielem czy pedagogiem rozmawia się inaczej, a towarzyszący w dojściu do porozumienia rówieśnik, to zupełnie nowa i jakże inna dla zwaśnionych uczniów sytuacja.

Po zakończonym szkoleniu uczniowie nadal doskonalią swoje umiejętności podczas spotkań w Klubie. Spotykamy się raz w tygodniu, omawiamy trudności i sukcesy, ćwiczymy te umiejętności, które wymagają utrwalenia., planujemy sposoby propagowania Klubu na terenie szkoły. Nie jest to już intensywny kurs, ale coś w rodzaju „superwizji” i podtrzymania chęci mediowania. Do tego roku adresatami szkolenia byli uczniowie klas drugich i trzecich. Od bieżącego roku szkolnego kurs proponowany jest również uczniom klas pierwszych. Aktualnie Klub liczy 10 uczennic klas trzecich i przygotowujemy się do przeszkolenia kolejnych 12 uczniów. Kilka razy w roku nasi młodzi mediatorzy spotykają się z młodzieżowymi mediatorami z pobliskiego Gimnazjum nr 11. Dążymy do tego, aby powstała grupa międzyszkolna młodzieżowych mediatorów, a więc środowiska, w którym krzewiona będzie idea rozwiązywania konfliktów na drodze mediacji.

Młodzież ma okazję nie tylko do szerszej wymiany doświadczeń, ale przede wszystkim nieoceniona staje się też możliwość integracji międzyszkolnej, co w przypadku gimnazjalistów jest nie bez znaczenia.

2. Klub Miłośników Zabytków, Klub Fotograficzny

Klub Miłośników Zabytków funkcjonuje w Gimnazjum nr 9. w Częstochowie od 2004 r. Początkiem Klubu było połączenie pasji dwóch nauczycielek, Anny Kusak i Anny Gawrońskiej do odkrywania historii i pielęgnowania okruszków tego, co pozostawiły poprzednie pokolenia. Szybko okazało jednak, że w zajęciach Klubu uczestniczą uczniowie o różnorodnych zainteresowaniach, które tutaj mogą z powodzeniem realizować. Dlatego program Klubu w dużej mierze tworzony jest przez młodzież, ich pasje i zainteresowania. Dotyczą one głównie historii naszego regionu, zabytków oraz wszelkich pamiątek po naszych przodkach. Taki jest też główny cel powstania Klubu - zachęcenie młodzieży do aktywnego włączenia się w działania na rzecz ochrony zabytków. Gdy w 2006 roku zaproponowałyśmy młodzieży uczestnictwo w ogólnopolskim programie Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie pt. „Ślady przeszłości. Uczniowie adoptują zabytki” ich zainteresowanie przeszło nasze najśmielsze oczekiwania. Spodobała im się opieka nad dwoma najstarszymi nagrobkami, mimo, że nie była to dla młodzieży atrakcyjna forma spędzania czasu i realizowana była po lekcjach lub w wolne dni. I tak już od 6 lat 1 listopada zbieramy pieniądze na renowację zabytkowych nagrobków. Odrestaurowanie jednego z „naszych” nagrobków dało uczniom ogromną satysfakcję, a zarazem uznanie dla ich pracy i poświęcenia.

KMZ oferuje młodzieży różnorodność tematów, metod i form zajęć. Najczęściej stosowaną przez nas metodą pracy jest projekt. Umożliwia on uczniom współdziałanie w grupie i samodzielne odkrywanie przeszłości. Co roku realizujemy kilka takich projektów. Jednym z ciekawszych było zebranie pamiątek z czasów PRL. Uczniowie mieli za zadanie poszukać

różnych rzeczy z tych czasów w swoich domach i dowiedzieć się od rodziców lub dziadków, do czego one służyły. Oprócz prezentacji multimedialnych uczniowie zorganizowali także wystawę podczas Dni Otwartych Szkoły, w czasie której opowiadali o znalezionych skarbach. Magda przyniosła mundurki harcerskie swojego taty, Patryk medale dziadka, Paula opowiedziała nam historię swojego dziadka zatrzymanego przez Służbę Bezpieczeństwa i pokazała listy z więzienia, a Dagmara wywołała zdumienie u słuchaczy prezentując płyty winylowe na starym adapterze. Dokumenty, książki, monety, rzeczy codziennego użytku odświeżały, za pośrednictwem dzieci, swoją historię, a młodzież fascynowała się tym, co zdołała odkryć u siebie w domach.

Prezentacja dokonań KMZ w Będzinie

Inną ważną formą pracy jest wycieczka, daje ona klubowiczom możliwość poznania i odkrywania historii, sztuki oraz piękna naszego kraju. Co roku uczniowie sami wybierają cel podróży, miejsca zwiedzania, a niejednokrotnie wchodzą w rolę przewodników. Wymaga to od nich zebrania informacji i ciekawostek na temat zabytków i miejsc, które będziemy zwiedzać. I tak nasza młodzież poznała Bochnię, Będzin, Kraków, Wrocław, Warszawę, Katowice i Łódź. W Katowicach młodzież z opiekunkami Klubu uczestniczyła w ciekawych warsztatach pt. „Co kryją teczki IPN”, zorganizowanych przez Instytut Pamięci Narodowej, w Łodzi dowiedziała się jak żyli XIX wieczni przemysłowcy, w Będzinie dzieliłiśmy się naszymi doświadczeniami i pomysłami na temat ochrony zabytków, a w pozostałych miejscach odkrywaliśmy piękno architektury.

Połączeniem pasji do poznawania zabytków i historii oraz technik multimedialnych okazały się filmy nakręcone przez młodzież naszego Klubu, a przedstawiające legendy regionu częstochowskiego. W 2010 roku uczniowie z klas 1 i 2 nakręcili, a następnie zaprezentowali na forum szkoły i przed rodzicami „Legendę o dwóch braciach z Mirowa i Bobolic”. Pytani przez nas, czego nauczyli się przy realizacji tego filmu, odpowiedzieli, że bez dobrej współpracy i zaangażowania wszystkich osób spoza planu, aktorzy niewiele by osiągnęli. Nie spodziewali się, że praca na planie może być taka ciężka. Przy realizacji tego filmu mieli

możliwość rozwinięcia lub odkrycia w sobie talentów i pasji – Magda, Weronika do aktorstwa, Tomek do montażu i nagrania ścieżki muzycznej, Ola do organizowania pracy na planie, a Piotrek do kręcenia filmów.

Klub Miłośników Zabytków w swoich działaniach jest merytorycznie wspierany m.in. przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie, Częstochowski Ośrodek Promocji Kultury „Gaude Mater”, Delegaturę Urzędu Ochrony Zabytków w Częstochowie i Muzeum Częstochowskie.

Z **Klubu Miłośników Zabytków** swoje korzenie wywodzi **Klub Fotograficzny**, zrzeszający osoby z pasją fotografowania. O jego powstaniu zdecydowała potrzeba fotografowania zabytków i archiwizowania dokonań **Klubu Miłośników Zabytków**. Klubowicze z aparatami fotograficznymi stali się nieodzowną ekipą każdej wyprawy. Ich profesjonalne zdjęcia prezentowane były na różnorodnych wystawach, konkursach. W czasie jednej z wypraw młodzież miała za zadanie odszukać częstochowskie skrzaty.

Temat wywołał duże zaskoczenie, ponieważ nigdy takowych w naszym mieście nie widzieli. Jednak spacerując po mieście odkrywali ze zdziwieniem odbojniki w kształcie krasnali. Znaleźli częstochowskie skrzaty!

Obecnie **Klub Miłośników Zabytków** oraz **Klub Fotograficzny** nadal ze sobą ściśle współpracują, ale część zajęć prowadzona jest osobno. Na zajęciach KF młodzież uczy się sztuki fotografowania oraz artystycznego spojrzenia na otaczający nas świat. Opiekunowie Klubu podczas wspólnych wypraw podpowiadają, w jaki sposób ujmować w obiektywie już nie tylko zabytki, ale także przyrodę, ludzi, piękno i zmienność pór roku. Młodzi fotografowie uczą się też od innych - chętnie odwiedzają wystawy fotograficzne. Z pasją biorą udział w różnorodnych formach prezentowania swoich prac w szkole i poza szkołą, cieszą się z nagród w licznych konkursach fotograficznych. Największym ich osiągnięciem jest Grand Prix w międzyszkolnym konkursie „Mój świat w obiektywie 2010”.

Na kolejnych spotkaniach Klubu omawiają z nauczycielem wspólnie zrobione zdjęcia i sami organizują wystawy - najczęściej w szkolnej bibliotece. W bieżącym roku szkolnym, we wrześniu, klubowicze zorganizowali wystawę prac pt. „Wakacyjne impresje” w Regionalnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie.

3. Międzypowiatowy Konkurs Historyczny „Czy znasz historię Częstochowy i regionu częstochowskiego”

Pomysł organizacji konkursu historycznego na temat dziejów Częstochowy i regionu częstochowskiego narodził się z pasji nauczyciela historii Jacka Jędryki do poznawania wielu miejscowości byłego woj. Częstochowskiego, ich historii, zabytków i miejsc pamięci narodowej oraz zainteresowaniem historią miasta Częstochowy i regionu.

W 2001 r pojawiła się idea organizacji konkursu wiedzy o dziejach Częstochowy, nawiązująca do konkursów o historii miasta z lat 70-tych XX w. dla szkół podstawowych. Od razu był to konkurs międzyszkolny, a dzięki inspiracji nauczyciela historii, uczniowie z naszego gimnazjum bardzo chętnie wzięli w nim udział. Pasja i zaangażowanie pomysłodawcy, pozwoliły urzeczywistnić współpracę szkoły z Muzeum Częstochowskim, które od momentu

reaktywowania swojej działalności po II wojnie światowej jako muzeum regionalnego, prowadzi systematyczną pracę oświatową wśród młodzieży.

Przez kolejne lata konkurs ewaluował - od konkursu międzygimnazjalnego po konkurs między powiatami. Jego specyfikę wyznaczają następujące elementy:

1. tematyka marginalnie tylko występująca w obowiązujących programach nauczania i podręcznikach historii,
2. rozbudowana struktura składająca się z I etapu czyli eliminacji, II etapu oraz etapu III - finału złożonego z dwóch części: pisemnej i ustnej,
3. warsztaty historyczne przygotowujące uczniów do finału - element zupełnie nowy, niespotykany dotychczas w innych konkursach historycznych. Prowadzą je pracownicy: Działu Historii Muzeum Częstochowskiego i Archiwum Państwowego w Częstochowie,
4. dbałość o wysoki poziom merytoryczny poprzez przyciągnięcie do współpracy pracowników Działu Historii Muzeum Częstochowskiego, Archiwum Państwowego w Częstochowie oraz Instytutu Pamięci Narodowej Ośrodek Zamiejscowy w Częstochowie - specjalistów z zakresu historii Częstochowy i regionu,
5. łączenie wiedzy teoretycznej z umiejętnościami praktycznymi uczestników konkursu,
6. korelacja historii regionu z historią Polski.

Pomimo wysokich wymagań, do udziału w konkursie przystępuje corocznie około 100 uczestników z miasta i powiatów; z naszego Gimnazjum rokrocznie startuje w nim. ok.10 osób. Poziom przygotowania uczestników jest, z roku na rok, coraz wyższy. Jacek Jędryka, inicjator i pomysłodawca konkursu, który wypromował jego organizację na terenie naszego Gimnazjum, mówi: „Wspólnie z pracownikami Muzeum Częstochowskiego, Archiwum Państwowego oraz IPN organizujemy ten konkurs, ponieważ jesteśmy pasjonatami historii regionalnej i chcielibyśmy zainteresować nią innych historyków, a za ich pośrednictwem młodzież. W ten sposób umożliwimy uczniom dalsze bezpośrednie stykanie się ze źródłami historycznymi - świadectwami minionych epok.”

Uczniowie, biorący udział w tym konkursie, chętnie uczestniczą w innych konkursach o tematyce regionalnej np. konkursy organizowane przez inne instytucje (SOD, Urząd Miasta), a także czynnie opiekują się zabytkami. Wielu z nich po ukończeniu gimnazjum nadal interesuje się tematyką regionalną i rozwija swoje pasje historyczne.

Konkurs na trwałe wpisał się do kalendarza imprez oświatowych najpierw w naszej szkole, a następnie w naszym mieście.

Ważną kwestią we wszystkich przedsięwzięciach ze strony nauczycieli naszego Gimnazjum jest przychylnie nastawienie pań Elżbiety Paciepnik i Ewy Grzybowskiej - dyrekcji Gimnazjum nr 9. w Częstochowie. Ich „liderowanie” z pasją zachęca do nowatorskich rozwiązań i kreatywności całe Grono Pedagogiczne.